

STEN PIEKA HERDACHT MET EXPOSITIE VAN ZIJN WERKEN

Door: Carla Diemont

Sten Pieka is er niet meer. Het is de harde realiteit, waar iedereen op de drukbezochte Pisali-neti, herdenkingsbijeenkomst, van 5 november 2005 in Trefcentrum Oase niet meer onderuit kan. Vooral de film van André Pakosie over het leven en de begrafenis van zijn jongere broer Sten roept veel emoties op. Beelden waarin Sten zijn geliefde broer André Pakosie in mei 2005 nog toespreekt in verband met zijn vijftigste verjaardag. Daarna de confrontatie met de harde werkelijkheid door een intens klaaglied, waarin zijn andere broer Robby de tragische gebeurtenissen rond het overlijden van Sten weergeeft. Het weeklagen van zijn oudere zus AP (Apenpele Pakosie), zijn kinderen die tijdens de begrafenis van hun vader troost zoeken bij de ouderen. Een gevoel van onmacht komt op. Iedereen in de zaal is doodstil. Hier en daar wordt onderdrukt gehuild. Waarom Sten, die zoveel deed, zo belangrijk was voor zijn familie, voor stichting Sabanapeti, voor de Marrongemeenschap, voor Suriname? Waarom hij, die veelbelovende kunstenaar? Waarom?

De herdenking is drukbezocht (Foto: Carla Diemont, 2005)

“Er waren geen tekenen dat Sten zou overlijden”, vertelt André Pakosie op de Pisali-neti, “de zaterdag vóór zijn dood spraken wij telefonisch nog uitgebreid met elkaar. En dan krijg je opeens maandagavond het bericht van zijn ernstige ziekte. Ik had zo graag bij hem willen zijn, maar donderdag pas was in het vliegtuig plek voor mij. Dan woensdagochtend het bericht dat Sten overleden is. Waarom juist Sten, waarmee ik zo een warme hechte band had? Op zo een moment stel je soms rare vragen aan het nu, aan de toekomst, aan God of zo u wilt de Natuur. Je bent geneigd te denken: ‘Gadu buusé mi, God is tegen mij, maar dat is niet zo. Het leven is zoals de ouderen vóór ons al zeiden: ‘Okosodidi Okosaba, a be de bifo kulusa’, de dood was er eerder dan het leven. Uit de dood is het leven voortgekomen. Het leven zal, hoe lang het ook mag duren, terugkeren naar de dood.

Aandachtig luisterend naar de toespraak van André R.M. Pakosie (Foto: Carla Diemont, 2005)

Wij hier en ook zij in Suriname hebben geprobeerd na Sten zijn overlijden te overleven. Wij moeten verder”. Deze boodschap komt ook duidelijk over aan het einde van de film: ondanks het grote verdriet kunnen de kinderen van Sten en de kinderen van zijn zus AP, waarvoor hij zorgde, weer lachen en spelen. Hun spel weerspiegelt het leven. Met elkaar vervolgen zij hun weg naar de toekomst.

Ook gaanman Gazon Matodja komt in de documentaire aan het woord. Hij is blij dat André Pakosie volgens de traditie het leed met hen is komen delen. Maar de gaanman is ook duidelijk aangeslagen: "Met de dood van Sten is ook de ondersteuning weggevallen, die hij mij gaf. Wij zullen Sten allemaal missen".

De Marronkunstenaar André Mosis is vanavond de tweede spreker. Pakosie kondigt hem als volgt aan: "André Mosis begon beginjaren zeventig met de moderne Marronkunst en kan worden gezien als een van de voorlopers waar anderen, zoals Sten, een voorbeeld aan namen". Elders in deze Siboga is een artikel opgenomen, waarin Mosis het werk van Sten een plaats geeft in de hedendaagse kunstgeschiedenis van de Marrons.

Tentoonstelling

Een tentoonstelling van het werk van Sten Pieka. Het was zijn grootste wens. Op de Pisali-neti is ter nagedachtenis aan Sten een aantal van zijn vele schilderijen en beeld-houwkunst tentoongesteld.

Kensly Vrede, voorzitter van stichting Dufuni, opent de expositie: "Een bekende spreuk 'De wereld is een speeltoneel, ieder komt en speelt zijn deel' is ook van toepassing op Sten Pieka. Zoals ieder mens heeft ook hij op zijn manier invulling gegeven aan zijn leven. Op een bijzondere manier, want Sten deed in de korte tijd die hij mocht leven, dingen die wel honderden jaren blijven bestaan. Hij heeft gecreëerd. Sten heeft tot uitdrukking gebracht, zoals hij tegen het leven aankeek, zoals hij tegen de natuur, zijn medemens en de wereld aankeek. Sten was een bijzonder mens, omdat hij de gave bezat om te ontwerpen. Zo een gave is niet voor iedereen weggelegd. Zijn geest zal voortleven in de kunstwerken die hij ons naliet. Het verdriet om het verlies van Sten Pieka moet altijd worden gecompenseerd door de troost dat Sten een bijzonder mens was op wie wij voor altijd trots mogen zijn. Wij danken hem voor alles wat hij voor ons betekende en wij zijn de grote Schepper zeer dankbaar dat zo een markante man bij ons mocht zijn. Zelf heb ik Sten niet persoonlijk gekend, maar via zijn broer en mijn vriend André mocht ik de warmte en bijzondere gave van Sten ervaren. Ik weet en ik voel dat wij vanaf vanavond, na het zien van zijn kunstwerken, veel meer bewondering en waardering voor hem zullen krijgen. Namens de Marrongemeenschap dank ik de familie dat zij ons in de gelegenheid stelt om deze kunstenaar te gedenken. Dames en heren, met deze simpele woorden verklaar ik deze tentoonstelling voor geopend".

Voorzichtig wordt het papier weggehaald, waarmee alle kunstvoorwerpen bedekt zijn. Langzaam lopen de bezoekers langs zijn mahoniehouten beelden en zijn schilderijen. Het is een gevarieerde collectie: Portretten, kinderen verdiept in het damspel, dansende Marronvrouw, gezagsdragers en veel figuratief werk. Herkenning, ontroering, hier en daar verdriet. "Sten is mijn jongere broer", zegt Marius Nengdisi ontroerd, "maar wij

groeiden niet samen op. Hij woonde met zijn moeder in het Tapanahoni gebied en ik met mijn vader in Cottica. Pas in 1984, op de siksi wiki van onze oma, ma Okoo, op Langauku, leerde ik hem goed kennen, maar ik heb hem nooit gekend op de wijze zoals ik hem vanavond heb gezien. Ik ben erg trots op hem”.

Drs. Juan Jonas, stadsdeelwethouder van de deelgemeente IJsselmonde in Rotterdam, en Kensly Vrede laten zich graag fotograferen naast het immens grote schilderij van Sten waarop Komfo Ageyna André Pakosie zit naast nana Akuoku Sarpong en nana Oduro Numapau II uit Ghana.

Een familieberaad tijdens de expositie.
Vlnr: André, Robby, Raymond en Mari (Foto: Carla Diemont, 2005)

Anderen volgen hun voorbeeld en kiezen een schilderij waartoe zij zich aangetrokken voelen. In kleine groepjes praten mensen met elkaar en delen hun verdriet. Met tranen in de ogen luisteren zij nogmaals naar het klaaglied gezongen door Robby, de broer van Sten. Ook zij kennen het verlies van een dierbare.

Emmy Boland geeft André Pakosie ter herinnering een prachtig geschenk, een foto van Sten als elfjarige jongen. Op zijn arm zijn neefje Jan. “Sten is overal in aanwezig”, verzucht de schilder Lucia Ducastel. Zij overhandigt André Pakosie deze avond een bijzonder cadeau: “Terwijl ik het voor jou maakte, heb ik Sten steeds gevraagd mij te helpen, zodat dit schilderij van Sten jou zal troosten om het zware verlies te dragen”. De

aanwezigheid van zo velen op de Pisali-neti van 5 november en de aanwezigheid van Sten zijn kunstwerken, waardoor ook hijzelf aanwezig is, bieden troost en acceptatie om dit verlies te dragen.